

Oslo, den 26. februar 1949.

Forfølgningen av de intellektuelle NS-medlemmer.

Flere av de mest fremtredende norske vitenskapsmenn, forfattere og kunstnere er blitt rammet av landevikoppgjøret.

KNUT HAMSON -- den største nålevende norske forfatter -- Nobelprisvinner -- 90 år gammel. Han ble arrestert og holdt internert i en psykiatrisk klinikk i 4 måneder og senere i omtrent 2 år i et offentlig gammelhus og berøvet størsteparten av sin formue. Hans bøker er blitt fjernet fra utsalgene.

WILHELM RASMUSSEN -- den mest berømte norske billedhugger -- skaperen av nasjonalmonumentet som i år skulle reises utenfor Stortinget. Dette er nå bortsatt på et lager og vil ikke bli reist i denne generasjon -- ifølge Oslo-avisene. Han ble dømt til 3-4 års fengsel. Adressen hans er idag: Illebu fengsel, pr Oslo.

DAVID KONRAD JOHANSEN, komponisten, en av de største i Nord-Europa. Hans arbeider må helst ikke spilles her i landet. Han ble også dømt til 3 eller 4 års fengsel.

CHRISTIAN SINDELING -- en komponist med verdensberømmelse -- døde under okkupasjonen. Han ble etter sin død ekskludert av komponistforeningen og hans arbeider blir ikke spilt i Norge nå.

ADOLF HOEL -- polarforsker av internasjonal klasse -- professor i polar geografi, organisator og leder av den norske polarforskning i de siste 40 år og skaperen av regjeringens Polarinstitutt. Han har vært fengslet i et år og etterpå vært nødt til hver dag å melde seg for politiet. I nå etter fire års (1945-49) lidelse er saken hans under etterforskning av politiet.

TRYGVE GJØN -- fremragende flyver og polarforsker. Han var den første som krysset Nordsjøen (i 1914) og var Scotts ledsager på hans siste ekspedisjon til Antarktis. Han har også vært i fengsel i mere enn 1 år.

Mange av våre beste musikere og skuespillere er også blitt dømt til mange års fengsel og har mistet sine stillinger. Som et eksempel på behandlingen av vitenskapsmenn kan nevnes GUNNAR RIORTH. 47 år gammel, var professor i plante-al ved Norges Landbrukshøgskole. Hans vitenskapelige og praktiske arbeider har gjort ham kjent over hele verden.

Han var medlem av NS, men bare en kort tid. Straks etter okkupasjonen kom de såkalte hjemmestyrker til Landbrukshøgskolen og ødela alle plantene (ca. 35000) som hr. Riorth hadde kultivert i arevis. De ødela således også resultatene av hans al-eksperimenter som bøndene her i landet hadde sett fram til med den største interesse. Hr. Riorth selv ble arrestert og holdt fengslet en kort tid. Saken hans kom imidlertid aldri for retten, den ble henlagt, men ikke før siste sommer. Han ble avskjediget fra sin stilling og fikk 100,- kr. i bot.

Han hadde ingen mulighet for å få noe å gjøre i Norge, og forsøkte derfor å få en stilling utenlands, noe som lenge ble hindret av hans kolleger.

Ved hjelp av det verdensberømte American planthreeder Goodspeed (University of California) ble imidlertid hr. Riorth overdratt den arefulle oppgave å lede grunnleggingen av hele planteal-arbeidet i Argentina. Det dreier seg om en gigantisk plan med svære økonomiske perspektiver, f.eks. den ting å ale opp eksemplarer av kultiverte planter som kan tale sterk tørke.

Ved hjelp av slike planter kan områder som nå er ubebodlig bli kultivert til beste for menneskeheten. Hr. Riorth er nå professor ved University of Tucuman og har en stor stab av spesialister til sin disposisjon. I Gunnar Riorth har Norge mistet en av sine mest fremragende vitenskapsmenn, en mann som kunne ha vært av stor betydning ved gjenreisningen av vårt land.

Vitenskapsmenn i andre vitenskaps-grener er også blitt straffet med mange års fengsel og tap av sine stillinger. Enkelte av dem har ikke vært medlemmer av NS. Deres eneste skyld var at de sympatiserte med NS, skrev artikler, kritiserte regjeringen eller lignende. De er blitt ekskludert av Vitenskapsakademiet. Denne skjebne har rammet professorer i jus., rettsvitenskap, historie, zoologi, varvelære og polarforskere.

Et stort antall læger og tannlæger er blitt dømt og har tapt retten til å praktisere sitt yrke for et antall år. Flere fra disse fagene forlot landet og bor nå i Argentina.

Flere hundre lærere i de høyere skoler og folkeskolene har også vært fengslet i kortere eller lengre tid og de har alle tapt sine stillinger for alltid. Embetsmenn behandles også på lignende måte. Det samme er tilfelle med alle journalister som var medlemmer av NS. Journalistforeningen ble ifjor enig i en resolusjon om at alle disse mennesker skulle forbyes å arbeide i den norske presse for fremtiden.

NS studentene ved Universitetet og høyskolene er blitt straffet i retten og i tillegg til dette er en stor del av dem blitt relegert av disse institusjoner. Mange av dem har studert opp til 4-6 år og har således nesten fullført sine studier. Således blir de tvunget til å ta annet arbeid.

Alle disse mennesker har vært nødt til å forsørge seg og sine familier ved arbeid som ikke har noen forbindelse med deres utdannelse og tidligere arbeid. Deres hustruer er også ofte tvunget til å ta på seg hårdt arbeid. En av våre beste musikere og hans kon var en lang tid "avisgutter". En lege driver nå og reparerer madrasser. Slike tilfeller kan telles i tusenvis.

Andre forsøker å tjene penger som medhjelpere hos brennere og mange har emigrert til Latin Amerika. Noen som ikke har sonet sin straff har flyktet i små båter, på samme måte som folk fra kandestatene og andre land i Østeuropa.

En av disse båter kom inn til Brasil. Under foregivende av at disse mennesker var kriminelle, forlangte den norske regjering dem utlevert. Brasils høyesterett besluttet imidlertid at de var politiske flyktinger og de fikk lov til å forlate landet, og de fortsatte til Argentina. Det samme hendte en båt som anløp Tanger.

Alle disse NS-medlemmer er, i tillegg til straffen, berøvet en stor -- ofte den største -- del av sin formue, og de har tapt sine borgerlige rettigheter: stemmeretten, retten til å inneha offentlige stillinger eller stillinger som fordrer offentlig godkjenning etc.

I denne forbindelse skulle også nevnes en annen fornærmelse mot NS-medlemmene. Regjeringen hadde gjort forbud mot å reise gravstøtter eller trekors med gravskrift på NS-medlemmenes graver. Forbudet ble opphevet for bare en uke eller to siden. NS-medlemmene lider under en stemning av hat og motvilje som er skapt av pressen, kringkastingen og sist men ikke minst av Kirken gjennom dens primas, Oslo-bispen Berggrav. De er kastet ut av samfunnet og i de fleste tilfeller henvist til å ha samkvem bare med tidligere NS-medlemmer.

For et lite land som Norge er disse tingenes tilstand svært alvorlig. Landet har mistet mange av sine beste innbyggere. Noen av dem kan ikke erstattes, og i ethvert tilfelle er det et stort tap for vårt land at så mange av dets intellektuelle er blitt tvunget til, resten av sitt liv å være i stillinger hvor deres evner og utdannelse ikke kommer til sin rett; for ikke å snakke om disse ulykkelige menns, deres hustruers og barns ubarmhjertige skjebne. Bitterheten som de og deres slektninger føler mot samfunnet, representerer i det lange løp en fare for vår lille nasjon.

Den samme følelsen gjør seg naturlig nok gjeldende også hos andre NS-medlemmer, men det innrømmes sikkert at det er de intellektuelle som har lidd mest smertelig på grunn av samfunnets aksjon mot NS-medlemmene.